

Numele vechilor străzi bucureștene — adică a „ulițelor” și „podurilor”, cum se spunea pe atunci — se dădeau după tot felul de criterii: după meșteșugarii și negustorii care-și aveau prăvăliile în partea locului — astfel, ulița băcănilor, a boiangiilor, a cazașilor, a ișticarilor, a mărge-larilor, a zldătarilor etc. — după biserici sau mănăstiri, după grupe etnice sau regionale — ulița sîrbilor, a grecilor, ulița nemțească, cea franțuzească, apoi brașoveni, adriceni (negustori aducînd marfă din Udrii adică Adrianopol.), gabroveni (cu marfă din Gabrovo) — după locuitori mai de seamă — ulița Mintulesi, a Spătarului, ulița Ariononiei — după satele sau orașele către care duceau — podul Mogoșoicii, drumul Tîrговиștei, al Herăstrăului — după plante, forme de teren, izvoare, fîntini sau după produsele care se transportau în mod obișnuit pe ele. Din ultima categorie făcea parte drumul sîrîi, căruia o bucată de vreme i s-a zis greșit „drumul serii”¹.

Existau și ulițe care n-aveau nume proprii, ele erau designate perifrastic prin propoziții privind, în pildă, un lăcaș religios situat la extremitatea uliței. La 20 iunie 1628, Alexandru Ilieș, întărînd, printr-un act inedit, lui Paripa postelnicul mai multe locuri de prăvălie pe care le cumpărase, arată că unul din ele era „lîngă ulița ce duce la biserica popii Anghel”; unde venea această biserică nu știm².

În primii ani de aplicare a Regulamentului Organic, deci după 1 iulie 1831, se dau nume tuturor străzilor, de asemenea și numere, dar nu pe străzi, ci pe culori (albastru, galben, negru, verde, roșu); abia mai tîrziu s-a trecut la numerotarea pe străzi³. Dacă unele din aceste nume sînt potrivite, în legătură cu realitățile existente sau trecute din viața orașului, altele, în schimb, au un caracter neobișnuit, dovedind, încă de atunci, o tendință „prețioasă”, cu evocări mitologice, alteori barocă, tendință care, din păcate, s-a accentuat în deceniile următoare. Chiar în planul lui Jung (1856) întîlnim nume ca acestea: „Ulița Creștilor”, dînd în ulița Boteanu (actuala C. A. Rosetti), „ulița Furtelor”, la

¹ Constantin C. Giurescu, *Toponimie bucureșteană I „Drumul sîrîi”* nu „Drumul serii” în *Studii și cercetări lingvistice*, XIII, 1962, pp. 73—75.

² Idem, *Istoria Bucureștilor*, București, 1967, p. 376.

³ Florian Georgescu, *Probleme de urbanism și sistematizare în București în anii 1831—1848, în Materiale de istorie și muzeografie*, IV, 1966, pp. 34—36; Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, p. 378.

sud de biserica Olari, „ulița Păcii“, dînd în piața bisericii Popa Petre, „ulița Paralelă“, la nord de biserica Precupeții-Noi, „ulița Arcului“, ocolind spre nord biserica Armenească. Membrii sfatului orașene, mai întîi, consilierii comunali, după aceea, dau dovadă de o imaginație enciclopedică, punînd străzilor numiri luate din toate domeniile. Pe lîngă cele privind trecutul și pămîntul nostru, constatăm numiri din mitologie — străzile Saturn, Uranus, Neptun, Venerei, Jupiter, Himeriei, Olimpului, Eliseului, Esculap, Silfidelor etc. — din astronomie — străzile Soarelui, Lunei, Meteorilor, Echinoxului, Crepusculului, Dimineții, Occidentului, Orientului, Cometa, din zoologie — străzile Zebrelui (!) — dar este și una Zebrei —, Rinocerului, Tigrlui, Leopardului, (tot animale care trăiesc la noi !), — din geometrie — străzile Segmentului, Cercului, Rondă, Unghiului, din meteorologie — străzile Vîntului, Austrului, Crivățului, Toamnei, Iernii, Primăverii, Verii, Norilor, — din psihologie — străzile Speranței, Prudenței, Plăcerii, Memoriei — sau din alte, neașteptate domenii — străzile Emancipată și Rumecoră.

O categorie specială o formau străzile numite după deținătorii de terenuri. Aveam, în preajma celui de al doilea război mondial, 13 străzi Dumitrescu și 17 Petrescu și anume de la Petrescu I, pînă la Petrescu XVII, înșirate una după alta, în cartierul Pantelimon. În perioada parcelărilor și a înființării de „parcuri“ și noi cartiere, începuse, între cele două războaie mondiale, sistemul designării prin literele alfabetului, așteptîndu-se nomenclatura definitivă. Așa înfîți, potrivit ghidului oficial din 1934, existau 24 de străzi A, 23 B, 13 C și așa mai departe. Chiar astăzi, avem, pe lîngă Calea și prelungirea Ferentari, și trei intrări : Ferentari A, Ferentari B și Ferentari C. Pe de altă parte, în urma împărțirii orașului în sectoare, unele nume, care impresionau favorabil pe edili respectivi, se repetau într-o seamă de sectoare. Aveam deci, în 1935, nu mai puțin de 13 străzi Elena în diferitele părți ale Bucureștilor, trei decenii mai tîrziu existau 5 străzi ale Rozelor și alte 5 ale Trandafirilor.

O altă racilă a nomenclaturii străzilor bucureștene au fost continuile schimbări de nume : se schimbau nume vechi, caracteristice și pitorești, punîndu-se în loc, numele unor personaje politice, economice și culturale. Desigur, aceste personaje meritau să dea numele lor unor străzi ale Capitalei ; dar, în loc să se aleagă străzi noi sau cu nume nepotrivite, se alegeau străzi cu nume istorice, evocative. Cazul cel mai tipic a fost cazul străzii Fîntîni, care a fost rebotezată Dr. Lueger — primarul Vienei, prieten al românilor — apoi General Berthelot, conducătorul misiunii militare franceze în războiul nostru pentru întregirea statului național. S-a schimbat numele străzii Teilor în Vasile Lascăr ; de asemenea strada Pescăria Veche în strada general Florescu, strada Frînge-Fier — unde se tăiau baloturile sau șinele de fier după cerințele cumpărătorilor — în Jacques Elias ; asemenea exemple se pot ușor înmulți.

S-a încercat, la un moment dat, să se reacționeze, să se fixeze anumite criterii. O comisie specială de nomenclatură a lucrat spre finele peri-

oadei între cele două războaie mondiale și a izbutit să îndrepte cite ceva. S-a revenit astfel la strada Doamnei care fusese, între timp, botezată Paris, apoi Mauriciu Blank (cunoscutul bancher), precum și la strada Gabroveni, căreia i se schimbaseră numele în Franklin Bouillon. Dar și această comisie n-a fost fericită în alegerea unor nume noi de străzi. A schimbat astfel numele străzii Al. Protopopescu în Ghinea Olarul — deși acesta din urmă — apucător și lacom — e unul din dregătorii cei mai puțin simpatici ai secolului XVII (a pierit ucis de seimeni în marea răscoală din 1655). Apoi i-a zis fostei străzi Madgeru strada Furajului⁴.

Nici perioada de după 23 August 1944 n-a fost lipsită de inadvertențe. Pe lângă unele schimbări fericite — ca, de pildă numirile în legătură cu revoluția de la 1848 sau revenirea la numele de „Drumul Sării”, în loc de romanticul „Drumul Serii” — de fapt, o transcriere după criteriile ortografice ale școlii latiniste („sării”) — s-a continuat metoda rebotezării străzilor. Din General Berthelot, această însemnată arteră a devenit Al. Popov, fiind deci numele cunoscutului, fizician rus, apoi, recent, s-a transformat în strada Nuferilor deși, în trecut, n-a existat niciodată, în partea locului, vre-un lac cu nuferi. Strada Vasile Lascăr a căpătat numele de strada Galați, deși, dacă e vorba de dat un nume de oraș, ar trebui să dăm pe acela către care se îndreaptă strada respectivă, deci, în nici un caz, în speță, orașul Galați.

Așa cum Bucureștii cunosc astăzi o nouă viață sub atîtea raporturi — creșteri de artere și cartiere noi, schimbarea feței periferiilor, complexe arhitectonice reușite, restaurări de monumente istorice — credem că e necesar să se înceapă o nouă fază — ca să nu zicem o nouă eră — și în ce privește nomenclatura străzilor. O comisie alcătuită din cunosători ai vechilor și noilor București să fixeze citeva criterii obiective care odată stabilite, să se aplice consecvent. Unul din aceste criterii ar putea fi acordarea de nume noi — privind personalități sau evenimente contemporane, dar personalități care nu mai sînt în viață — străzilor, bulevardelor sau magistralelor noi. Un alt criteriu ar fi revenirea la numirile istorice în legătură cu viața economică, socială și culturală a vechilor București. Așa cum alte capitale europene păstrează cu grijă numele care se referă la aspectele sau faptele de odinioară ale acestor capitale, tot așa și noi avem interes — și din punct de vedere istoric și din punct de vedere turistic — să păstrăm ce e valabil, evocator și sugestiv din patrimoniul trecutului. Bineînțeles, vor fi respectate numirile caracteristice pe care fiecare epocă istorică, cu luptele și revendicările ei, le-a imprimat nomenclaturii bucureștene. Nimănui nu i-ar trece prin gînd să schimbe numele căii Griviței sau căii Victoriei, revenind la mai vechile Calea Tirgoviștei și Podul Mogoșoaniei. După cum rămîn bine cîștigate pentru nomenclatura străzilor bucureștene numele eroilor din războiul Independenței, din acela pentru realizarea statului

⁴ Vezi Constantin C. Giurescu, *Noi numiri de străzi în Capitală*, în *Revista Istorică Română*, X, 1940, p. 483.

național unitar ca și din războiul antifascist. În felul acesta, credem că s-ar putea ajunge la o nomenclatură rațională și evocatoare tot deodată, constituind un adevărat rezumat al dezvoltării Bucureștilor.

Le problème de la nomenclature des rues de Bucarest

RESUMÉ

L'auteur examine la façon dont on a donné des noms aux rues de Bucarest, en insistant sur les siècles XIX—XX. En relevant les changements successifs intervenus à ces noms, il propose de revenir aux noms historiques qui caractérisaient l'ancienne vie économique et sociale de la ville, en réservant les nouveaux noms aux rues et boulevards récemment construits pendant les dernières décennies.